

CAN YOU ANSWER THESE QUESTIONS?

1. In what sense is the Torah the blueprint of history?
2. Give three examples.
3. When will life cease to exist on this earth?
4. When will it regenerate?
5. Name the four "exiles" which the Jewish People endured since the destruction of the first Temple.

This and much more will be addressed in the first lecture of this series: "Torah: The Blueprint of History".

To derive maximum benefit from this lecture, keep these questions in mind as you listen to the lecture and read through the outline. Go back to these questions once again at the end of the lecture and see how well you answer them.

PLEASE NOTE: This outline and source book was designed as a powerful tool to help you appreciate and understand the basis of Jewish History. Although the lectures can be listened to without the use of the outline, we advise you to read the outline to enhance your comprehension. Use it as well as a handy reference guide and for quick review.

THE EPIC OF THE ETERNAL PEOPLE
Presented by Rabbi Shmuel Irons

Series XI Lecture #1

TORAH: THE BLUE PRINT OF HISTORY

I. The Blue Print of Creation

A.

רבי הושעיה רבה פתח (משלי ח) ואהיה אצלו אמון ואהיה שעשועים יום יום וגו' . . . אמון אומן התורה אומרת אני הייתי כלי אומנתו של הקב"ה בנוהג שבעולם מלך בשר ודם בונה פלטין אינו בונה אותה מדעת עצמו אלא מדעת אומן והאומן אינו בונה אותה מדעת עצמו אלא דיפתראות ופינקסאות יש לו לדעת היאך הוא עושה חדרים היאך הוא עושה פשפושין כך היה הקב"ה מביט בתורה ובורא את העולם והתורה אמרה בראשית ברא א-להים ואין ראשית אלא תורה היאך מה דאת אמר (משלי ח) ד' קנני ראשית דרכו. בראשית רבה א:א

Rabbi Hoshiyah Rabbah began his *derasha* (exposition) with the following verse (Proverbs 8:30), "And then I was raised (*amon*) by Him; and I was daily His delight, rejoicing always before Him." The word *amon* (raised) can also be read as *uman* (artisan). The Torah says: "I was the artisan's tool of the Holy One, blessed be He. The normal custom amongst men is that a king doesn't build a palace on his own, rather, he uses the service of an artisan. And neither does the artisan build it on his own. Rather, he employs blue prints which guide him in building the various rooms and alcoves. Similarly, the Holy One, blessed be He, examined the Torah and created the world. The Torah states (Genesis 1:1), "*Beraishis* (through that which is *raishis* - that which came into being first) G-d created . . ." The word "*beraishis*" is referring to Torah, as it is stated (Proverbs 8:22), "The L-rd created me (the Torah) at the beginning of His way, the first of His acts of old." **Medrash Beraishis Rabbah 1:1**

B.

זכאין אינון כל אינון דמשתדלי באורייתא, בגין דכד ברא קודשא בריך הוא עלמא, אסתכל בה באורייתא וברא עלמא, ובאורייתא אתברי עלמא, כמה דאוקמוה דכתיב (משלי ח:ל) ואהיה אצלו אמון, אל תקרי אמון אלא אומן. וכי אורייתא אומנא הוה, אין, למלכא דבעי למעבד פלטרין, אי לא שוי לגביה אומנא לא יכיל למעבד פלטרין, כיון דפלטרין אתעבידו, לא סליק שמא אלא דמלכא, אלין פלטרין דעבד מלכא, מלכא שוי באינון פלטרין מחשבה. כך קודשא בריך הוא בעי למברי עלמא, אסתכל באומנא, ואף על גב דאומנא עבד פלטרין, לא סליק שמא אלא דמלכא, אלין פלטרין דעבד מלכא, ודאי מלכא בנה פלטרין, אורייתא צווחת ואהיה אצלו אמון, בי ברא קודשא בריך הוא עלמא. דעד לא אתברי עלמא, אקדימת אורייתא תרין אלפא שנין לעלמא, וכד בעא קודשא בריך הוא למברי עלמא, הוה מסתכל בה באורייתא בכל מלה ומלה, ועבד לקבלה אומנותא דעלמא, בגין דכל מלין ועובדין דכל עלמין באורייתא אינון, ועל דא קודשא בריך הוא הוה מסתכל בה וברא עלמא. לאו דאורייתא ברא עלמא, אלא קודשא בריך הוא באסתכלותא דאורייתא ברא עלמא. . . השתא כל מאן דאסתכל בה באורייתא ואשתדל בה, כביכול הוא מקיים כל עלמא, קודשא בריך הוא אסתכל באורייתא וברא עלמא, בר נש מסתכל בה באורייתא ומקיים עלמא, אשתכח דעובדא וקיומא דכל עלמא אורייתא איהי, בגין כך זכאה איהו בר נש דאשתדל באורייתא, דהא איהו מקיים עלמא. . . זהר חלק א' קסא

Worthy are all those that involve themselves in Torah study, for when the Holy One, blessed be He, created the world, He scrutinized the Torah and created the world. [Thus,] through the Torah was the world created, as the Sages expounded the verse (Proverbs 8:30), “And then I (the Torah) was raised (*amon*) by Him” The word *amon* (raised) can also be read as *uman* (artisan). Is the Torah an artisan? Yes! Just like a king who builds palaces cannot do so without employing an artisan, but, yet, when it is built, the king takes credit for it. The people refer to it as the palace that the king built. What the king did was to invest his ideas into the palace. Similarly, the Holy One, blessed be He, desired to build the world and He looked to the artisan. Even though the artisan built the palaces, the king takes credit for them and the people refer to the palace as the palace that the king built [and say,] “The king certainly built the palaces.” The Torah, [however,] cries out and says, “I was His artisan”, for the Holy One, blessed be He, built the world. The Torah preceded the creation of the world by two thousand years. When the Holy One, blessed be He, wanted to create the world, He scrutinized the Torah, word by word, and correspondingly designed the world, for all the words and actions of all of the worlds are contained within the Torah. This is what is meant by the statement that He examined the Torah and created the world. It isn't that the Torah created the world but rather that the Holy One, blessed by He, by examining the Torah, created the world. . . . Now, anyone who scrutinizes the Torah and puts in the effort [to study it] is considered as if he sustains the entire world. [Just as] the Holy One, blessed be He, scrutinized the Torah and created the world, [so too when] a human scrutinizes the Torah, he sustains the world. Thus, the creation and preservation of the world is through the Torah. It is for this reason that a person who puts effort into Torah study sustains the world. . . . **Zohar vol. I p. 161**

C.

כל הנאמר בנבואה ממעשה מרכבה ומעשה בראשית והמקובל בהם לחכמים תולדות עם ארבע הכתות שבתחתונים כח המחצבים וכח צמח האדמה ונפש התנועה והנפש המדברת, בכלם נאמר למשה רבינו בריאתם וכחותם ומהותם ומעשיהם ואפיסת הנפסדים מהם, והכל נכתב בתורה בפירוש או ברמז וכבר אמרו רבותינו חמשים שערי בינה נבראו בעולם וכלם נמסרו למשה חוץ מאחד שנאמר ותחסרהו מעט מא-להים. . . . ואפשר שיהיה השער הזה בידיעת הבורא יתב' שלא נמסר לנברא. . . . וכל הנמסר למשה רבינו בשערי הבינה הכל נכתב בתורה בפירוש או שרמוזה בתיבות או בגימטריאות או בצורת האותיות הכתובות כהלכתן או המשתנות בצורה כגון הלפופות והעקומות וזולתן או בקוצי האותיות ובכתריהם. הקדמה לפירוש הרמב"ן על התורה

All that is contained in the Prophetic works regarding *Maaseh Merkavah* (the Divine Chariot in the Book of Ezekiel) and *Maaseh Beraishis* (the secrets of Creation) and that which is accepted to be true by the sages: that which is produced by the four groups in the lower world, i.e. mineral, plant, the animal soul, and human soul, their potential, their essence, their actions and the negation of those things that harm them, were all taught to Moshe Rabbainu and were all written in the Torah, either expressly or subtly. Our Sages have already stated (Rosh Hashanah 21b) that fifty gates of understanding were created in the world and all of them were given over to Moshe with the exception of only one, as it is stated (Psalms 8:6), “For you have made him a little lower than G-d.” . . . It is possible that this [fiftieth] gate is referring to the knowledge of the blessed Creator, which was not given over to any created being. . . . All the knowledge that is contained within these gates of wisdom that was given to Moshe Rabbainu was written in the Torah expressly or through hints through words or *gematrias* or through the form of the letters,

both those written normally or abnormally, or through the protrusions or crowns on the letters. **Preface to the commentary of the Ramban to the Torah**

D.

אמר ר"ל, מאי דכתיב: (בראשית ה) זה ספר תולדות אדם וגו'? וכי ספר היה לו לאדם הראשון? מלמד שהראה לו הקב"ה לאדם הראשון דור דור ודורשיו, דור דור וחכמיו, דור דור ופרנסיו, כיון שהגיע לדורו של ר"ע, שמח בתורתו ונתעצב במיתתו, אמר: (תהלים קלט) ולי מה יקרו רעיך א-ל וגו'. עבודה זרה ה.

Resh Lakish [himself] said: What is the meaning of the verse (Genesis 5:1), "This is the book of the generations of Adam"? Did Adam have a book? What it implies is that the Holy One, blessed be He, showed to Adam every [coming] generation with its expositors, every generation with its sages, every generation with its leaders; when he reached the generation of R. Akiva he rejoiced at his teaching, but was grieved about his death, and said (Psalms 139:17), "How precious are Thy thoughts unto me, O G-d!" **Avodah Zarah 5a**

E.

והכלל כי כל מה שהיה והיה ויהיה עד עולם הכל כלול בתורה מבראשית עד לעיני כל ישראל ולא הכללים בלבד אלא אפילו פרטיו של כל מיין ומיין ושל כל אדם בפרט וכל מה שאירע לו מיום הולדו עד סופו וכל גלגוליו וכל פרטי פרטיו וכן של כל בהמה וחיה וכל בעל חי שבעולם וכל עשב וצומח ודומם וכל פרטיהם פרטי פרטיהם בכל מיין ומיין ואישי המינים, ומה שיארע להם ושרשם וכן כל מה שכתוב באבות ומשה וישראל כלם הן בכל דור ודור שכולם מתגלגלים ניצוצותיהם בכל דור ודור כידוע, וכן כל מעשיהם מאדם הראשון עד סוף התורה הוא בכל דור ודור כידוע למיין, וכן הוא בכל אדם ואדם לבד. באור הגר"א לספרא דצניעותא פרק ה'

It is a fundamental principle that all that is, was and will be for eternity is included in the Torah from *Beraishis* until *L'Ainei Kol Yisrael*. Not just the general pattern, but even the particulars of every specie and every individual person, every event from the day he was born until the day he dies, all of his reincarnations and all his particulars. This equally applies to every domesticated and wild animal and any living creature in the world and every grass and form of vegetation. Similarly, all that is written regarding the Patriarchs and Moshe and [Klal] Yisrael is all repeated throughout every generation, for the sparks of their spirituality are incarnated in every generation. Similarly, every act which is recorded from the time of Adam until the end of the Torah is actually recurring in every generation, as an astute person knows. It also occurs to every single person as well. **The Gaon's Commentary to Sifra D'Tzniusa, Chapter 5**

II. When Every Word Counts

A.

עוד יש בידינו קבלה של אמת כי כל התורה כולה שמותיו של הקב"ה שהתיבות מתחלקות לשמות בענין אחד כאילו תחשוב על דרך משל כי פסוק בראשית יתחלק לתיבות אחרות כגון בראש יתברא א-להים וכל התורה כן מלבד צירופיהן וגימטריותיהן של שמות וכבר כתב רבינו שלמה בפירושו בתלמוד ענין השם הגדול של ע"ב באיזה ענין הוא בשלשה

פסוקי' ויסע ויבא ויט ומפני זה ספר תורה שטעה בו באות אחת במלא או בחסר פסול. כי זה הענין יחייב אותנו לפסול ס"ת שיחסר בו ו' אחד ממלות "אותם" שבאו מהם ל"ט מלאים בתורה או שיכתוב הו' באחד משאר החסרי' וכן כיוצא בזה אע"פ שאינו מעלה ולא מוריד כפי העולה במחשבה וזה הענין שהביאו גדולי המקרא למנות כל מלא וכל חסר וכל התורה והמקרא ולחבר ספרים במסורת עד עזרא הסופר הנביא שנשתדל בזה כמו שדרשו מפסוק ויקראו בספר בתורת הא-להים מפורש ושום שכל ויבינו במקרא. ונראה שהתורה הכתובה באש שחורה על גבי אש לבנה בענין הזה שהזכרנו היה שהיתה הכתיבה רצופה בלי הפסק תיבות והי' אפשר בקריאתה שתקרא על דרך השמות ותקרא על דרך קריאתנו בענין התורה והמצוה ונתנה למשה רבינו על דרך קריאת המצות ונמסר לו על פה קריאתה בשמות. וכן יכתבו השם הגדול שהזכרתי כולו רצוף ויתחלק לתיבות של שלש שלש אותיות ולחלוקי' אחרים רבים כפי השמוש לבעלי הקבלה: הרמב"ן, הקדמה לפירושו על התורה

In addition, we have a Kabbalistic tradition that the entire Torah is made up of the Names of the Holy One, blessed be He, for the words can be divided in a certain way into [Divine] names. For example, the [first] verse of [the Torah], *Beraishis* can be divided into other words such as *berash isbara elo-him*. Similarly, the entire Torah can be so divided, besides the combinations and the *gematrias* (numerical equivalents) of the names. Rabbainu Shlomo (Rashi) has already written, in his commentary to the Talmud (Sukkah 45a), about the great name of the seventy two [combinations of letters] and how they were arrived at using the three verses (Exodus 14:19,20,21), *Vayisa*, *Vayavo*, and *Vayait*. For this reason, a Sefer Torah in which someone made a mistake with even one letter, adding [a *vov*] or diminishing [a *vov*] is invalid. For the above consideration requires us to invalidate a Sefer Torah which is missing a *vov* from the word, "osam", in which the *vov* appears on thirty nine occasions, or when it is added, [inappropriately] on the other occasions when it is supposed to be missing, and in all similar situations. Even though such a change would seem to be immaterial. This is what prompted the great experts of Scripture to count every instance when the vowels of a word should be completely spelled out (*malei*) and when they should be deleted (*chaseir*) and to scrupulously count the words of the entire Torah and the rest of Scripture and to compose works on the Masoretic text which date back to Ezra, the Scribe, who put great effort [on verifying the correct text] . . . It seems that the Torah which was originally written in a form of black fire on white fire was written in such a manner: Continuous writing without breaks for the words. In such a form, it is possible to read the Torah as Divine names or read it in the manner that we do, [as a guide] to Torah and Mitzvos. It was given to Moshe Rabbainu in the form of Torah and Mitzvos and its reading in the form of Divine names was transmitted to him orally. In such a manner, the great Name [of seventy two three letter Names] can be written without a break and can be divided into words consisting of three letters or to other subdivisions, in accordance with the usage of the Kabbalists. **Introduction to the commentary of Ramban to Beraishis**

B.

(1) כל התורה, כתבה משה רבינו, קודם שימות, בכתב ידו, ונתן ספר לכל שבט ושבט, וספר אחד נתנהו בארון לעד, שנאמר (דברים לא, כו) לקוח את ספר התורה הזה ושמרתם אותו וגו'. רמב"ם הקדמה למשנה תורה

Moshe Rabbainu personally wrote over the entire Torah before he died and gave a *sefer* to each one of the tribes. One *sefer* he put into the Aron as a witness . . . **Rambam, preface to Mishnah Torah**

(2) רבנן אמרי כיון שידע משה שהיה לו למות באותו היום מה עשה, א"ר ינאי כתב י"ג תורות י"ב לי"ב שבטים ואחת הניח בארון שאם יבקש לזייף דבר שיהיו מוצאים אותה שבארון. דברים רבה פרשה ט:ט

The Rabbis said the following: Since Mosheh knew that he was about to die on that day, what did he do? R. Yanai said that he wrote thirteen Torah scrolls. He gave twelve to the different tribes and he put one in the Aron so that if anyone would ever contemplate changing anything in the Torah, they would be able to take the scroll out of the Aron and compare it. **Medrash Devorim Rabbah 9:9**

C.

(1) אין כותבין ספרים תפילין ומזוזות במועד, ואין מגיהין אות אחת אפילו בספר עזרא (עזרה). מועד קטן יח:

Seforim, tephilin, and mezuzos may not be written during *Chol HaMoed* (the intermediate days of the *Yom Tov*) nor may a single letter be corrected, even in the scroll of Ezra (or *Azarah* - the Temple courtyard). **Moed Katan 18b**

(2) אפילו בספר עזרא - ספר תורה של עזרא, ואני שמעתי עזרה בה, ופירושו: ספר מוגה היה בעזרה, שממנו היו מגיהים כל ספרי גולה. רש"י מועד קטן יח:

Even in the scroll of Ezra: The Sefer Torah of Ezra. I heard from my teachers that the word is *Azarah* with a "hei". It means that there was an accurate *Sefer Torah* in the Temple courtyard which was used to correct all of the *seforim* of the Diaspora. **Rashi, Moed Katan 18b**

(3) אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן: מגיהי ספרים שבירושלים, היו נוטלין שכרן מתרומת הלשכה. כתובות קו.

Rabbah b. Bar Chana said in the name of R. Yochanan: Those who corrected the *seforim* in Jerusalem received their fees from the Temple funds. **Kesubos 106a**

(4) "מגיהי ספרים" - של כל אדם ואדם שאסור להשהות ספר שאינו מוגה משום אל תשכן באהליך עולה וראו בית דין שהיו מתעצלין בדבר והפקירו תרומת הלשכה לכך. רש"י שם

Those who corrected seforim: This is referring to the *seforim* which are owned by individual persons because it is forbidden to retain an uncorrected *sefer* in one's possession . . . The courts saw that people were negligent in the matter and they made the funds of the Temple available for that purpose. **Rashi ibid.**

D.

וְעָשִׂיתָ מְנֵרֶת זָהָב טָהוֹר מְקֻשָּׁה תִּיעָשֶׂה הַמְּנוֹרָה (שמות כה:לא) ראיתי ספרים שבדקום חכמי טבריה ונשבעו חמשה עשר מזקניהם, ששלש פעמים הסתכלו כל מלה וכל נקודה, וכל מלא וכל חסר והנה כתיב יו"ד במלת תיעשה. ולא מצאתי ככה בספרי ספרד וצרפת ומעבר לים. אבן עזרא שמות (הפירוש הארוך) פרק כה פסוק לא

And you shall make a lampstand of pure gold; of hammered workmanship shall the lampstand be made (Shemos 25:31) I have seen *seforim* that were checked by the scholars of Tiberias, that fifteen of their elders swore that they carefully looked through each and every word and vowel three times, including every *malei* and *chasser*. Behold [in those *seforim*] the word תיעשה was written with a *yud*. I have not found this to be so in the *seforim* in Spain, France, and England [literally across the sea]. **R. Avraham ibn Ezra in his commentary to Shemos 25:31**

III. The Torah Codes

A.

ויהי בעת ההוא וירד יהודה מאת אחיו ויט עד איש עדלמי ושמו חירה: וירא שם יהודה בת איש כנעני ושמו שוע ויקחה ויבא אליה: ותהר ותלד בן ויקרא את שמו ער: ותהר עוד ותלד בן ותקרא את שמו אונן: ותסף עוד ותלד בן ותקרא את שמו שלה והיה בכזיב בלדתה אתו: ויקח יהודה אשה לער בכורו ושמה תמר: ויהי ער בכור יהודה רע בעיני י-הוה וימתהו י-הוה: ויאמר יהודה לאונן בא אל אשת אחיך ויבס אתה והקם זרע לאחיך: וידע אונן כי לא לו יהיה הַזֶּרַע והיה אם בא אל אשת אחיו ושחַת ארצה לבלתי נתן זרע לאחיו: וירע בַּעֲיֵנָי י-הוה אשר עשה וימת גם אתו: ויאמר יהודה לתמר כלתו שבי אלמנה לַיִת אביך עד יגדל שלה בני כי אמר פן ימות גם הוא כאחיו ותלך תמר ותשב בית אביה: וירבו הימים ותמת בת שוע אשת יהודה וינחם יהודה ויעל על גזזי צאנו הוא וחירה רעהו העדלמי תמנתה: ויגד לתמר לאמר הנה חמיך עלה תמנתה לגז צאנו: ותסר בגדי אלמנותה מעליה ותכס בצעיף ותתעלף ותשב בפתח עינים אשר על דרך תמנתה כי ראתה כי גדל שלה והוא לא נתנה לו לאשה: ויראה יהודה ויחשבה לזונה כי כסתה פניה: ויט אליה אל הדרך ויאמר הבה נא אבוא אליך כי לא ידע כי כלתו הוא ותאמר מה תתן לי כי תבוא אלי: ויאמר אנכי אשלח גדי עזים מן הצאן ותאמר אם תתן ערבון עד שלחך: ויאמר מה הערבון אשר אתן לך ותאמר חתמך ופתילך ומטך אשר בִּידְךָ ויתן לה ויבא אליה ותהר לו: ותקם ותלך ותסר צעיפה מעליה ותלבש בגדי אלמנותה: וישלח יהודה את גדי העזים ביד רעהו העדלמי לקחת הַעֲרָבוֹן מיד האשה ולא מצאה: וישאל את אנשי מקמה לאמר איה הקדשה הוא בעינים על הדרך ויאמרו לא היתה בזה קדשה: וישב אל יהודה ויאמר לא מצאתיה וגם אנשי המקום אמרו לא היתה בזה קדשה: ויאמר יהודה תקח לה פן נהיה לבוז הנה שלחתי הגדי ואתה לא מצאתה: ויהי כמשלש חדשים ויגד ליהודה לאמר זנתה תמר כלתך וגם הנה הרה לזנונים ויאמר יהודה הוציאנה ותשרף: הוא מוצאת והיא שלחה אל חמיה לאמר לאיש אשר אלה לו אנכי הרה ותאמר הכר נא למי החתמת והפִּתְּ לִים והמטה האלה: ויכר יהוֹדָה ויאמר צדקה ממני כי על כן לא נתתיה לַשֵּׁלַח לה בני ולא יסף עוד לדעתה: ויהי בעת לדתה והנה תאומים

בבטנה: ויהי בלדתה ויתן יד ותקח המילד ותקשר על ידו שני לאמר זה יצא ראשונה: ויהי כמשיב ידו והנה יצא אחיו ותאמר מה פרצת עליך פרץ ויקרא שמו פרץ: ואחר יצא אחיו אשר על ידו השני ויקרא שמו זרח: בראשית לח

B.

ויאמר י-הוה אל משה עוד נגע אחד אביא על פרעה ועל מצרים אחרי כן ישלח אתכם מזה כשלחו כלה גרש יגרש אתכם מזה: דבר נא באזני העם וישאלו איש מאת רעהו ואשה מאת רעותה כלי כסף וכלי זהב: ויתן י-הוה את חן העם בעיני מצרים גם האיש משה גדול מאד בארץ מצרים בעיני פרעה ובעיני העם: ויאמר משה כה אמר י-הוה כחצת הלילה אני יוצא בתוך מצרים: ומת כל בכור בארץ מצרים מבכור פרעה הישב על כסאו עד בכור השפחה אשר אחר הרחים וכל בכור בהמה: והיתה צעקה גדלה בכל ארץ מצרים אשר כמהו לא נהיתה וכמהו לא תסף: ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשנו למאיש ועד בהמה למען תדעון אשר יפלה י-הוה בין מצרים ובין ישראל: וירדו כל עבדיך אלה אלי והשתחוו לי לאמר צא אתה וכל העם אשר ברגליך ואחרי כן אצא ויצא מעם פרעה בחרי אף: ויאמר י-הוה אל משה לא ישמע אליכם פרעה למען רבות מופתי בארץ מצרים: ומשה ואהרן עשו את כל המפתים האלה לפני פרעה ויחזק י-הוה את לב פרעה ולא שלח את בני ישראל מארצו: ויאמר י-הוה אל משה ואל אהרן בארץ מצרים לאמר: החדש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה: דברו אל כל עדת ישראל לאמר בעשר לחדש הזה ויקחו להם איש שה לבית אבת שה לבית: ואם ימעט הבית מהיות משה ולקח הוא ושכנו הקרב אל ביתו במכסת נפשת איש לפי אכלו תכסו על השה: שה תמים זכר בן שנה יהיה לכם מן הכבשים ומן העזים תקחו: והיה לכם למשמרת עד ארבעה עשר יום לחדש הזה ושחטו אתו כל קהל עדת ישראל בין הערבים: ולקחו מן הדם ונתנו על שתי המזוזות ועל המשקוף על הבתים אשר יאכלו אתו בהם: ואכלו את הבשר בלילה הזה צלי אש ומצות על מררים יאכלהו: אל תאכלו ממנו נא ובשל מבשל במים כי אם צלי אש ראשו על כרעיו ועל קרבו: ולא תותירו ממנו עד בקר והנתר ממנו עד בקר באש תשרפו: וככה תאכלו אתו מתניכם חגרים נעליכם ברגליכם ומקלכם בידכם ואכלתם אתו בחפז פסח הוא ליהוה: ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה והכיתי כל בכור בארץ מצרים מאדם ועד בהמה ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים אני י-הוה: והיה הדם לכם לאת על הבתים אשר אתם שם וראיתי את הדם ופסחתי עלכם ולא יהיה בכם נגף למשחית בהכתי בארץ מצרים: שמות יא:א-יב:יג

IV. Six Days and Six Millennia

A.

אמר רב קטינא: שית אלפי שני הוו עלמא וחד חרוב, שנאמר (ישעיהו ב') ונשגב ד' לבדו ביום ההוא. אביי אמר: תרי חרוב, שנאמר (הושע ו') יחינו מימים ביום השלישי יקמנו ונחיה לפניו, תניא כותיה דרב קטינא: כשם שהשביעית משמטת שנה אחת לשבע שנים, כך העולם משמט אלף שנים לשבעת אלפים שנה, שנאמר ונשגב ד' לבדו ביום ההוא, ואומר (תהלים צ"ב) : מזמור שיר ליום השבת - יום שכולו שבת. ואומר: (תהלים צ') כי אלף

שנים בעיניך כיום אתמול כי יעבר. תנא דבי אליהו: ששת אלפים שנה הוי עלמא, שני אלפים תוהו, שני אלפים תורה, שני אלפים ימות המשיח. סנהדרין צו.

R. Kattina said: Six thousand years the world will exist, and one [thousand, the seventh], it shall be desolate, as it is written (Isaiah 2:11), "And the L-rd alone shall be exalted on that day." Abaye said: it will be desolate two [thousand], as it is said (Hoseah 6:2), "After two days will He revive us: in the third day, He will raise us up, and we shall live in His sight." It has been taught in a Braiisa in accordance with R. Kattina: Just as the seventh year is one year of release in seven, so is the world: one thousand years out of seven shall it be fallow, as it is written (Isaiah 2:11), "And the L-rd alone shall be exalted in that day," - and it is further said (Psalms 92:1), "A Psalm and song for the Sabbath day," meaning the day that is altogether Sabbath - and it is also said (Ibid. 90:4), "For a thousand years in Your sight are but as yesterday when it is past." The Tanna deve Eliyahu teaches: The world is to exist six thousand years. In the first two thousand there was desolation; two thousand years the Torah flourished; and the next two thousand years is the Messianic era. **Sanhedrin 97a**

B.

כי נכלל עוד במלת "לעשות", כי ששת ימי בראשית הם כל ימות עולם, כי קיומו יהיה ששת אלפים שנה (ר"ה לא), שלכך אמרו (ב"ר יט ח) יומו של הקב"ה אלף שנים והנה בשני הימים הראשונים היה העולם כולו מים ולא נשלם בהם דבר, והם רמז לשני אלפים הראשונים שלא היה בהם קורא בשם ד', וכך אמרו (ע"ז ט, סנהדרין צו). שני אלפים תהו אבל היתה הבריאה ביום הראשון האור, כנגד האלף של ימות אדם שהיה אורו של עולם מכיר את בוראו ואולי לא עבד אנוש עבודה זרה עד שמת אדם הראשון. . . . רמב"ן על התורה בראשית ב:ג

The term, "la'asoss" (to make) also refers to the fact that the six days of creation correspond to the entire lifespan of the world, for it will last for six thousand years (Rosh Hashana 31). This is what is meant by the statement (Medrash Berashis Rabbah 19:8), "A day of the Holy One, blessed be He, is equal to a thousand years." Behold, the first two days [of Creation] the world consisted only of water, without anything being completed. This is a hint to the first two thousand years in which no one called out by the name of Hashem. This is what they said (Avodah Zarah 9a), "For two thousand years the world was formless (*tohu*). There was, however, a creation of light on the first day, which corresponds to the lifetime of Adam who was the light of the world, who recognized his Creator. Perhaps, no one worshipped other gods until the first man (Adam) died. . . ." **Commentary of Ramban to Genesis 2:3**

C.

(1) והמספר [של שבע שבתות שנים] רמז ליוכל הגדול שהוא סוף כל ימי העולם אשר היותו ארבעה ותשעה, כי מספר מ"ט בימים ובשנים ובאלפים ובשערי בינה שנמסרו למשה הכל ענין אחד, ירמוז לזמן עמידת העולם וקיומו, כנרמז בתחלת קהלת "והארץ לעולם עומדת" (קהלת א:ד) והוא עולמו של יוכל העולם, וזהו סוד (ר"ה כא:) חמשים שער בינה נבראו בעולם, וכולן ניתנו למשה חסר אחד, שנאמר (תהלים ח) ותחסרהו מעט מא-להים. באור זה כי למדו בכל אלף ואלף שער בינה אחד והודיעו כל ההויה מראש ועד סוף חוץ מן היובל קדש שהוא שער החמשים הפנימי של בינה וזהו "ותחסרהו מעט מא-להים" והשער ההוא קראו מעט לרוב דקותו ופנימיותו משערי א-להים שהוא הבינה ולכך הזכיר במספר אלף שנה כמספר הזה "והיו לך" לשון הוי"ה ועוד הוסיף ואמר "ימי" כי כל ימי העולם מספר

”לך” ועל זה אמר ”והיו לך ימי” ולזה רמז דוד המלך ע”ה באמרו (תהלים קמה:יג), ”מלכותך מלכות כל עולמים” ומקרא מלא הוא (תהלים קה:ח) דבר צוה לאלף דור כי ”דור” כמו ”עולם” וזהו חמשים שנה. ובא הרמז במלת ”כל” ובמלת ”לך” כי הכל כונה אחת וזה מבואר. . . . כי כל אחת מן השבע [ספירות] פועלת שבע אלפים, והנה הם מ”ט וכשישלמו לעולם ארבעים ותשעה יהיה תהו ובהו וישוב הכלל ליובל כמו שנאצל משם והבן זה. פי רבינו בחיי ויקרא כה:ה;

The number [of years (forty nine) contained within the phrase, “seven cycles of the seven years of Shemitta]” hint to the great Jubilee which will occur at the end of the days of the world which will be forty nine [thousand years], for the number forty nine [recurs] in days, years, and thousands of years and in the gates of wisdom which were transmitted to Moshe. They are all hinting at one thing: The duration of the world, as it is hinted at in the verse (Ecclesiastes 1:4), “And the world will last *li’olam* (literally for ever).” This is referring to the “*olam*” of the Jubilee of the world. (See Kiddushin 15a, where the phrase is used in conjunction with a “permanent” Hebrew slave whose ear is pierced but is released on the Jubilee year.) This is the secret meaning of the “fifty gates of wisdom” which were created in this world (Rosh Hashana 21b) as it is stated (Psalms 8:6), “For you have made him a little lower than G-d.” The explanation is that each succeeding “gate of understanding” which He taught him contained all of the revelations of each succeeding thousand year period, until he had taught him the entirety of existence with the exception of the holy Jubilee which is the fiftieth gate containing the hidden secret of wisdom. This is the meaning of, “For you have made him a little lower than G-d.” This “gate” is referred to as “a little” because of its immense subtlety and depth, more so than any of the other Divine “gates” of wisdom. That is why the number of thousands of years [hinted at] in the phrase, “seven cycles of the seven years of Shemitta” is [prefaced] by the phrase “and it shall be to you” an expression of being and existence. It also added the word, “days”, for all of the days of the world correspond to the numerical value of *lecha* (to you - which is fifty). For that purpose it was written, “And it shall be [that] the days [consist of] *lecha* (fifty)”. This is what King David, of blessed memory, hinted at when he wrote (Psalms 145:13), “Your kingdom is a kingdom for ever” [in which he used the words, “*kol olamim*”, hinting at the multitudes of Jubilees of fifty years - the numerical value of the word *kol* is fifty]. And it is actually an explicit verse (Psalms 105:8), “the word which He commanded for a thousand *dor* (literally generations)”, for the word *dor* is similar to *olam*, which is fifty years. The hint comes through the word *kol* and the word *lecha*. They both were written with the same intention. It is clear. . . . For each one of the seven *Sefiros* has an effect for seven thousand years, which comes to a total of forty nine. When the world completes the cycle of forty nine there will be void and formlessness and it will return back to the Jubilee from whence it originally came. Give this thought. **Rabbainu Bachya, Leviticus 25:8,10**

(2) ועוד שמעתי מחכמים שיש בענין היוכל סוד נפלא וכי בו נרמזו כל ימי העולם ושניו ואתה הבן היקר תזכה ותחקור ותראה ותרבה הדעת ותבין בדברים. ס' החינוך מצוה ש"ל

In addition, I have heard from Torah scholars that there is an astonishing secret tied in with the Jubilee, for it hints at the entire time span of the world and its years. You, my son, should merit to scrutinize and see for yourself and gain knowledge and understand these things. **Sefer HaChinuch Mitzvah 330**

D.

וסוד ימות עולם רמוז במקום הזה וכוף אונך לשמוע מה שאני רשאי להשמיעך ממנו בלשון אשר אשמיעך, ואם תזכה תתבונן כבר כתבתי בסדר בראשית (בראשית ב ג) כי ששת ימי בראשית הם ימות עולם, ויום השביעי שבת לד' א-להיך כי בו יהיה שבת לשם הגדול, כמו ששנינו (תמיד פ"ז מ"ד) בשביעי מה היו אומרים מזמור שיר ליום השבת לעתיד לבא שכולה שבת ומנוחה לחיי העולמים: והנה הימים רמזו לאשר ברא במעשה בראשית, והשנים ירמזו לאשר יהיה בכריאת כל ימי עולם – ועל כן החמיר הכתוב בשמיטה יותר מכל חייבי לאוין, וחייב הגלות עליה כמו שהחמיר בעריות (לעיל יח כח), שנאמר אז תרצה הארץ את שבתותיה (להלן כו:לד) והחזיר הענין פעמים רבות . . . מפני שכל הכופר בה אינו מודה במעשה בראשית ובעולם הבא . . . והיובל יודע עוד מבראשית עד ויכולו, כי ישוּבו ביוּבֵל הכל איש אל אחוזתו ואיש אל משפחתו, כי הוא מוסד המאמין יחריש, וזהו שנאמר ושבתה הארץ שבת, וקראתם דרור בארץ (פסוק י), כי היא ארץ החיים הנרמזת בפסוק הראשון (בראשית א:א), שבה נאמר והארץ אזכור (להלן כו:מב), וכבר זכרתי זה פעמים: ושמא לזה רמזו רבותינו (ר"ה כא): באמרם, חמשים שערי בינה נבראו בעולם וכולם נמסרו למשה חוץ מאחד, כי כל שמיטה שער בית אחד, והנה הודיעוהו כל ההויה מתחילה ועד סוף חוץ מן היובל קדש: פירוש הרמב"ן לויקרא כה:ב

The secret doctrine of the days of the world is hinted at in this place (Lev.25:2). Bend your ear to what I am permitted to let you hear. If you merit it, you will understand. I already wrote in Parshas Beraishis (Gen. 2:3) that the six days of creation symbolize the days of the world with the seventh day being a Sabbath dedicated to Hashem, your G-d, for at that time there will be a cessation of activity for the sake of His great Name, as we learned (Tamid 7:4), "On the seventh day what did [the Levites] say? 'A Psalm song for the Sabbath day' which is referring to the future, a day which is entirely a period of cessation and rest for the Life of the worlds." Behold, these days hint at what was created during the creation process. The years [of Shemitta] hint at what will occur to the creation during the world's existence. It is for that reason that the Scripture is more stringent with Shemitta than with any of the other negative commandments and one is condemned to exile because of it, just as it is stringent with immorality, as it is stated (Lev. 26:34), "Then shall the land enjoy her Sabbaths, as long as it lies desolate". Scripture repeats this theme many times . . . because anyone who denies this, denies the Creation and the World to Come. . . . The Jubilee year is hinted at in the verses between *Beraishis* (Gen. 1:1) and *Vayichulu* (Gen. 2:1), for they will all return at the Jubilee, every man to his possession, and every man shall return to his family. For it is a foundation. He who believes shall be silent. This is what is meant in the verses (Lev. 25:2), "Then shall the *land* keep a Sabbath to the L-rd." (Ibid. 25:10) "And proclaim liberty throughout all the *land*." For this is the land of [spiritual] life which is hinted to in the first verse (Gen. 1:1). Regarding it does Scripture state (Lev. 26:42), "And I will remember the *land*." I have mentioned this many times. Perhaps this is what our Sages hinted at (Rosh Hashanah 21b) by saying, "Fifty gates of wisdom were created in this world and they were all transmitted to Moshe with the exception of one." For every Shemitta is one "gate". Behold He informed him of the entire existence with the exception of the holy Jubilee. **Commentary of Ramban to Leviticus 25:2**

E.

(1) יאמר מ"ש המקובלים על פסוק מלכותך מלכות כל עולמים. כל, בגימטריא נ', שהם נ' אלף, שהוא סוד יובל הגדול. – וסוד דבר צוה לאלף דור חסר ו', בגימטריא מש"ה. – וז"ש אדם אחד מאלף מצאתי, שהוא משה. – וסוד נון ארוכה, שהוא סוד יובל הגדול. – משה היה כלול מכל נ' אלף דור. – 'מה 'שהיה 'הוא, ר"ת מש"ה. – וזה סוד נ"א, נ' אלף דור. – ויתעבר ד' בי למענכם, ר"ת יובל. – שעבודו של משה עד היובל הגדול למענכם, שנשמתו מתנוצצת בכל דור ודור. ס' מגלה עמוקות על ואתחנן אופן ס"ה

That which the Kabbalists write regarding the verse (Psalms 145:13), “Your kingdom is a kingdom *“kol olamim”* (for ever)” The numerical value of the word *kol* is fifty which hints at the fifty thousand years which is the secret doctrine of the great Jubilee. The secret of the verse (Psalms 105:8), “The word which He commanded for a thousand *dor* (literally generations)”, in which the word *dor* is written without a “*vav*” is that the numerical value [of *l’elef dor* without the “*vav*”] is that of Moshe - three hundred and forty five. This is the meaning of the verse (Ecc. 7:28), “one man among a thousand have I found,” which is referring to Moshe. This is the secret of the elongated “*nun*” (see Num. 27:5) which alludes to the secret doctrine of the thousand generations. Moshe contained all fifty - referring to the thousand *dor* - generations. The first letters of the verse (Ecc. 1:9) (*Mah* (that) *shehayah* (which was) *hu* (is) destined to reoccur), spells out the word **Mosheh**. This is the secret doctrine of the word “*na*” - [which is spelled] *nun alef* which alludes to the *nun elef* (fifty thousand) generations. [In addition,] the first [Hebrew] letters of the verse (Deut. 3:26), “But the L-rd was angry with me for your sakes” can be [rearranged] to read the word יובל - Jubilee. [The inference is] that the forced labor of Moshe, which was for your sakes, will last until the great Jubilee, for his soul shines throughout every generation. **R. Nosson Nota Shapiro, Sefer Megaleh Amukos, #65**

(2) יאמר על פי הקבלה אנו עתה בשמיטת פחד יצחק. – וסוד כי מן המים משיתיהו. – וזה סוד ומשה היה רועה. ס' מגלה עמוקות על ואתחנן אופן ס"ד

According to the Kabbalah, we are presently in the Shemitta cycle of *Pachad Yitzchak*. This is the secret doctrine contained within the verse (Exodus 2:10), “Because I drew him out of the water.” This is the secret doctrine contained in the verse (Exodus 3:1), “And Moshe was a shepherd.” **R. Nosson Nota Shapiro, Sefer Megaleh Amukos, #64**

(3) וראה והבן שמשרע"ה היה משמטה שעברה היא שמטת החסד וכששלחו בזו השמטה אמר רבון העולמים אין אני מהשמטה הזאת אלא מהשמטה שעברה שהיתה כולה רחמים וחסד ומים זכים בלי יצר ובלי עון ולמה הבאתני אל השמטה הזאת, ואמרה הבינה אני הבאתיך לצורך העולם להוציא על ידך את ישראל ממצרים ולהביא במצרים עשר מכות ולהעביר את ישראל בתוך הים ביבשה ולהנחותם במדבר ולתת להם את המן ולהשקיע את צריהם של ישראל בים. . . . ודע ששמיטה אחת עברה ז' אלף שנה היא שמיטת החסד. אבל השמיטה הזאת היא שמיטת פחד שמטה קשה ועל כן חרב ודבר ורעב שמסבבין העולם. . . . ס' הפליאה

You should perceive and understand that Moshe Rabbainu was from the previous Shemitta, which is the Shemitta of [the *Sefira* of] *Chesed*. When he was sent to this Shemitta, he said, "Master of the worlds, I am not from this Shemitta but rather from the past one, which was entirely made up of compassion and kindness and pure water without an [evil] inclination and without sin. Why did you bring me to this Shemitta?" [The *Sefira* of] *Binah* replied, "I brought you [here] because of the needs of the world, in order to bring out Israel from Egypt through you, and to bring the ten plagues to the Egyptians, and to lead Israel in the midst of the [Red] Sea through the dry land, and to lead them through the desert, and to give them the Manna, and to sink the enemies of Israel in the sea. . . . You should know that one Shemitta has already passed which had a duration of seven thousand years, which was the Shemitta of *Chesed*. This Shemitta, however, is the Shemitta of *Pachad*. It is a difficult Shemitta. That is why war, plague, and famine surround the world. . . . **Sefer HaPeliah**

4) ומפרש [הרב דוד ב"ר יהודה החסיד בספרו ס' לבנת הספיר בשנת ה' פ"ה ליצירה] דהמ"ד בסנהדרין דפליגי חד חרוב וח"א תרי חרוב פליגי בזה דמ"ד תרי חרוב האי דילן שמטה בתראה ובתר שמטה יובלא וסדר זמנין קודם לכן ויהי אור דכבר היה למ"ד חד חרוב האי עלמא קדמאה. ס' תורה שלמה בראשית אות תכ"ג

The Chasid, HaRav David b. R. Yehudah HaChasid in his work, *Livnas HaSapir*, written in the year 5085 (1325), explains that the argument in the gemora *Sanhedrin* (97a) whether the world will be in a state of destruction lasting one thousand years or two thousand years is based upon the following: The one who maintains that the destruction will last two thousand years holds that this world is going through the last Shemitta and afterwards will be the Jubilee year. According to this opinion, before this world, before the command, "Let there be light", there existed a time based order. According to the opinion that destruction will last for one thousand years, this is an earlier world. **Sefer Torah Shelaimah, Beraishis #423**

F.

. . . אבל ראוי שנדע שהם קבלו ששני אופני ההפסד יהיו בעולם. הא' הפסד חלקי והוא שיעמדו שמים וארץ כמו שהם אבל יחרבו ויפסדו היסודות והמורכבים מהם אשר על פני כל הארץ והאדמה תשאה שממה. וההפסד החלקי הזה קיימו שיהיה לעולם לאלף השביעי מבריאתו וממנו דבר רב קטינא והתנא דבי אליהו והוא מה שאמרו וחד חרב לפי שיפסק השפע העליון ולא יבא על הארץ. ולזה ההפסד תרמוז מצות השבת וחג הפסח ואליו תרמוז מצות השמיטה שצוה יתברך שש שנים תזרע שדך וגו' ובשביעית תשמטנה ונטשת כי לא יפסדו בהפסד החלקי הזה השמים והארץ אלא שתחרב הארץ מההוויות כלם. . . . וההפסד השני הוא ההפסד המוחלט שיחזור הכל רוצה לומר שמים וארץ וכל מה שבתוכם להעדר הגמור ולהעדר המוחלט והכולל הזה תרמוז מצות היובל שאחרי עבור שבע שמיטות אלפים מן השנים בשנת החמשים אלף יפסד הכל עליונים ותחתונים הפסד כללי חומר ויצורה וישוב הכל להעדר מוחלט כאשר היה קודם הבריאה ולכך נאמר בשנת היובל הזאת תשובו איש אל אחוזתו. . . . וזהו עצמו דעת הרמב"ן בשמיטה ויובל אם לא שכסה אותו בסודותיו ואיני רואה בזה צורך הסוד והעלמה כי הנה התורה הא-להית גלתה כל המדעים היקרים בסדר מצותיה. . . . פירוש אברבנאל על התורה פרשת בהר הדרך הג'

It is proper for you to know that [our Sages] had a tradition that there are two forms of destruction that will occur in this world. The first is a partial destruction where heaven and earth will remain as they are but the basic [four] elements [of earth, water, air, and fire] and their compounds on earth will undergo destruction as the earth will become desolate. This partial destruction will occur, according to tradition, on the seventh millenium from Creation. This is what Rav Katina and the Tana D'vei Eliyahu are referring to when they say that there will be destruction which will last for a thousand years as the influx of blessing for the higher worlds will not reach the earth. This destruction is hinted at in the commandment regarding Shabbos and the holiday of Pesach as well as the commandment of Shemitta which Hashem commanded (Exodus 23:10-11), "Six years shall you plant your field . . . and the seventh year you shall release your hold and abandon it," for this partial destruction will not affect heaven and earth but only all of the activity on earth. . . . The second form of destruction is the total destruction where everything, meaning heaven and earth and all that is contained therein, will revert to absolute nothingness. This total negation of existence is hinted at in the commandment of Jubilee, for after seven Shemittas of a thousand years each, in the fiftieth millenium, everything will be entirely destroyed, the upper and lower worlds, substance and form and everything will revert to absolute nothingness, the state that existed from before creation. For this reason it is stated (Lev. 25:13), "In the year of this Jubilee you shall return every man to his possession." . . . This is actually the opinion of the Ramban in regards to Shemitta and the Jubilee, which he hid through his allusion to secret doctrines. I don't see the need for maintaining its secrecy, for the Divine Torah revealed all precious knowledge through its system of commandments . . . **Commentary of R. Yitzchak Abravanel to Parshas Behar, Derech HaShelishi**

G.

(1) ובכלל הדבר הוא להודיעך ענין טעות אחד נפל בפי קצת המקובלים כמו ספר קנה וספר בעל התמונה האומרי' כי שבע שמיטות יהיו בעולם וכל שבעה אלף שנה הם שמיטה אחת וכבר עברה שמיטה ראשונה ואנחנו עתה בשמיטה הב' הרומזת אל ספירת הגבורה וכיוצא בזה האריכו בדברים אשר לא כן ועתה אודיעך כי אין להאמין בדברים האלו. ספר מאמרי רשב"י מר' חיים ויטאל בשם האריז"ל

Regarding this in general, I would like to tell you about an error which crept in to the writings of some of the Kabbalists such as the *Sefer HaKamah* and the work of the author of the *Sefer HaTemunah* who state that there will be seven Shemittas in the world and that every period of seven thousand years corresponds to one Shemitta and that one Shemitta has already elapsed and that we are in the second Shemitta which hints to the *Sefira* of *Gevurah* and similar things upon which they elaborated, which are not so. I am now telling you not to believe such things. **Sefer Maamarei R. Shimon bar Yochai, R. Chaim Vital in the name of the Arizal**

(2) כל ספרי המקובלים האחרונים שהיו אחרי הרמב"ן ז"ל אל תקרב אליהם כי מן הרמב"ן ואילך נסתרה דרך החכמה הזאת מעיני כל ולא נשאר בהם כי אם קצת ענפי הקדמות בלתי שרשיהם ועליהם בנו המקובלים האחרונים ז"ל את דבריהם בשכל אנושי ומעצמך תוכל לדעת לעמוד על המבחן כי המעיין החרוץ יוכל לכלול ולידע רוב הקדמותיהם וכלליהם בד' או ה' ימים וכל דבריהם כפל הענין במלות שונות ועל פי הקדמתם הוא היות עשר ספירות נמצאות וחברו תילי תילים של ספרים בענין אשר כללות דבריהם יכתבו בב'

או בג' קונטרסים. והוא מוסיף ואומר: ואנשי לבב שמעו לי. אל יהרסו אל ד' לראות בספרי האחרונים הבנויים עפ"י השכל האנושי. ס' עץ חיים בהקדמה

[The Arizal stated that one] shouldn't study the works of the latter day Kabbalists who came after the Ramban, z"l, because those who came afterwards lived in an era when this branch of wisdom was hidden from everyone's eyes. They were only aware of some of the secondary principles, without knowing the basic principles. Upon these [secondary principles] did the latter day Kabbalists build their works, using only human logic. You, yourself, can test it out, for a dedicated researcher can know the majority of their principles after four or five days of research. All of what they say is merely repetitive, using different words. According to their principle doctrine, there exist ten *sefiros*. On this principle, they wrote mounds of works that can all be summarized in two or three booklets. He continued on and said, "Men of understanding, listen to me. Don't become undisciplined in your urge to reach G-dliness and read the works of the latter Kabbalists which are built upon human logic." **R. Chaim Vital, Preface to Sefer Etz Chaim**

(3) . . . וידוע לנו בבירור גמור שהגאון החסיד נ"י אינו מאמין בקבלת האר"י בכללה שהיא כולה מפי אליהו ז"ל רק מעט מזעיר מפ' אליהו ז"ל והשאר מחכמתו הגדולה ואין חיוב להאמין בה כו' וגם הכתבים נשתבשו מאד וכו' ולאיש אשר אלה לו לו משפט הברירה לבחור לו הטוב והישר מכל כתבי הקדש הקדשים האר"י ז"ל לאמר שמועה זו נאה והיא מפי אליהו ז"ל וזו אינה מפי אליהו ז"ל . . . אגרת מהרה"ג ר' שניאור זלמן מלאדי למנין החסידים בוילנא שנת תקנ"ז, אגרות הקודש אגרת ל"ד

. . . We know with complete clarity that the Gaon, the Chasid, may his lamp shine brightly, does not believe that the entire Kabbalah of the Arizal originated with the teachings of Eliyahu [HaNavi], z"l. Rather, [according to the Gaon,] only a small fraction came directly from Eliyahu, z"l, and the rest came as a result of his great wisdom. [If so,] there is no requirement to believe in it etc. In addition, [according to the Gaon,] the writings are full of [copyist] errors etc. Someone holding such an opinion feels justified in selecting those passages of the writings of the most holy Arizal which he deems to be worthy and correct and to identify them as teachings of Eliyahu, z"l, and rejecting other passages as not being the teachings of Eliyahu, z"l. . . . **Letter from R. Shneur Zalman of Liadi to the community of Hasidim in Vilna, 1797, Igros HaKodesh #34**

H.

דהא לא יקום בר נש עד יומא שתיתאי דהוא בשית אלף שנין ולא באשלמותיה בר בתקופה תשובה דהוא שולטנא דבר נש ההוא ליתיה אלא בשיתיתאי ובז' ישתאר שמטה בעלמא חרוב ובתמינאה יתחדש עלמא כדלקדמין ויהא מה דיהא. מדרש הנעלם בזהר חדש בראשית הובא בס' תורה שלמה בראשית אות תכ"ג

For man (Moshiach) will not arise until the sixth day which is in the sixth millenium and not at its end unless [it will come earlier] through the power of Teshuva, for the authority of man (Moshiach) will only take place in the sixth millenium. On the seventh, there will be a Shemitta, as the world will be destroyed. On the eighth, the world will be renewed as it was originally and that which will occur then will occur. **Medrash HaNelam, Zohar Chadash Beraishis**

V. Destruction and Renewal - An Eternal Pattern

A.

תני רבי ישמעאל כמעשה ארץ מצרים וכמעשה ארץ כנען לא תעשו וגו' ואם לאו אני ד' א-להיכם תני רבי חייא למה אני ד' כתיב שני פעמים אני הוא שפרעתי מדור המבול ומסדום וממצרים אני עתיד ליפרע ממי שהוא עושה כמעשיהם דור המבול נמחו מן העולם ע"י שהיו שטופין בזנות אמר רבי שמלאי כל מקום שאתה מוצא זנות אנדרלמוסיא באה לעולם והורגת טובים ורע. מדרש ויקרא רבה כג:ט

Rabbi Yishmael taught, "After the doings of the land of Egypt . . . and after the doings of the land of Canaan shall you not do . . ." (Lev. 18:3) And if you don't listen, "I am the L-rd your G-d." (Ibid. 18:4) Rabbi Chiya taught, "Why is the phrase, 'I am the L-rd your G-d.' (Ibid. 18:4) written twice? I, who punished the generation of the Flood, of Sodom, of Egypt, will also punish, in the future, those who act like them. The generation of the Flood was blotted out because they were awash in immorality." Rabbi Simlai said, "Wherever immorality is rampant, a deluge comes and slaughters the good [together] with the bad." **Medrash Vayikra Rabbah 23:9**

B.

אין מדתו של הקב"ה כמדת ב"ו, מלך ב"ו שמורדה עליו מדינה שולח בה אנדרלמוסיא והורג הטובים עם הרעים, והקב"ה אינו כן אלא מאבד את הרשעים וממלט את הצדיקים, חטאו דור אנוש אבד אותם, והציל את חנוך שנאמר ויתהלך חנוך את הא-להים, למה ביום צרה יודע חוסי בו. דור המבול הכעיסוהו ואבדן שנאמר וימח את כל היקום, והציל לנח שנאמר ונח מצא חן. וכן הסדומיים [הכעיסוהו] ואבדן שנאמר וד' המטיר על סדום וגו', והציל ללוט שנאמר וישלח את לוט מתוך ההפכה. הביא חושך על המצריים ולכל בני ישראל היה אור במושבותם. למכה מצרים בככוריהם הקדשתי לי כל בכור בישראל. למה ביום צרה יודע חוסי בו. יצאו ממצרים באו למדבר, עשו אותו מעשה חוץ משבטו של לוי שנאמר ויאספו אליו כל בני לוי, מיד עמד משה והרג לחוטאים שנאמר ויעשו בני לוי כדבר משה וגו', ושבטו של לוי שנתנו נפשם על קדושת השם, נאמר למשה ולאהרן אל תכריתו. ילקוט שמעוני במדבר פרק ד' רמז תרצ"ה

The *midos* (traits) of the Holy One, blessed be He, are different than those of mortals. When a province rebels against a mortal king, the king will proceed to annihilate [the province,] without distinguishing between the innocent and guilty. The Holy One, blessed be He, is different. He will only destroy the evil ones and will save the righteous. The generation of Enosh sinned and he destroyed them, but He saved Chanoch, as it says (Gen. 5:22), "And Chanoch walked with G-d." Why? "In the day of trouble; He knows those who trust in Him." (See Nahum 1:7) The generation of the Flood angered Him and He destroyed them, as it says (Gen 7:23), "And every living substance was destroyed." But He saved Noah, as it says (Gen. 6:8), "And Noah found grace in the eyes of the L-rd." Similarly, the people of Sodom angered Him and He destroyed them, as it says (Gen. 19:24), "Then the L-rd rained upon Sodom and upon Gomorrah brimstone and fire . . ." But He saved Lot, as it says (Gen. 19:29), "And He sent Lot out of the midst of the overthrow . . ." He brought darkness to the Egyptians, but to the children of Israel there was light in their dwellings. When He smote the first born of Egypt, He [said (Num. 3:13),] "I consecrated to me all the firstborn in Israel." Why? Because, "In the day of trouble; He knows those who trust in Him." (See Nahum 1:7) After they left Egypt, they

came to the desert and they sinned [with the golden calf], with the exception of the tribe of Levi, as it says (Exodus 32:26), “And all the Levites gathered themselves together to him (Moshe).” Moshe then killed all of the sinners, as it says (Ibid. 32:28), “And the Levites did according to the word of Moses . . .” Regarding the tribe of Levi, who sacrificed their lives to sanctify the Name [of Hashem,] it was said to Moshe and Aaron (Num. 4:18), “Do not cut off the tribe of the families of Kahos from among the Levites.”

Yalkut Shimoni Bamidbar Chapter 4 Remez 695

C.

(1) אר"י בר סימון יהי ערב אין כתיב כאן אלא ויהי ערב מכאן שהיה סדר זמנים קודם לכן א"ר אבהו מלמד שהיה בורא עולמות ומחריבן עד שברא את אלו אמר דין הניין לי יתהון לא הניין לי א"ר פנחס טעמיה דר' אבהו וירא א-להים את כל אשר עשה והנה טוב מאד דין הניין לי יתהון לא הניין לי: מדרש בראשית רבה פרשה ג' פסקה ז'

Rabbi Yehudah b. Simon said: Scripture does not state, “Let there be evening,” but rather, “It was evening.” From here we see that time existed beforehand. Because of this, Rabbi Abahu said: This teaches us that He created worlds and destroyed them until He created these. He said, “I have pleasure with these and I didn’t have pleasure with the others.” R. Pinchas said that the basis of R. Abahu’s statement is the verse, “And G-d saw every thing that He had made, and, behold, it was very good.” This pleases Me whereas the others did not. **Medrash Beraishis Rabbah Parshah 3 Piska 7**

(2) את הכל עשה יפה בעתו א"ר תנחומא בעונתו נברא העולם לא היה ראוי להבראות קודם לכן אלא לשעתו נברא שנא' את הכל עשה יפה בעתו א"ר אבהו מכאן שהיה הקב"ה בונה עולמות ומחריבן בורא עולמות ומחריבן עד שברא את אלו ואמר דין הניין לי יתהון לא הניין לי. מדרש קהלת רבה פרשה ג' פסקה י"ד

“He has made everything beautiful in its right time” (Ecclesiastes 3:11) Rabbi Tanchum said: The world was created in its proper time. It wasn’t fit to have been created beforehand. Rather, it was created in its time, as it says (Ibid.), “He has made everything beautiful in its right time” Rabbi Abahu said: From here we see that the Holy One created worlds and destroyed them. Created worlds and destroyed them until He created these and said, “This pleases Me whereas the others did not.” **Medrash Koheles Rabbah Parshah 3 Piska 14**

(3) ויהי ערב ויהי בוקר, יהי אין כתיב אלא ויהי, אלא מכאן שסדר זמנים היה קודם לכן וזה בונה עולמות ומחריבן החורבן הוא אלף שנים שמיטה והבנין שיתא אלפי שני הוי עלמא דין הניין לי ודין לא הניין לי. ספר הפליאה

“And it was evening and it was morning” (Gen. 1:5) It is not written, “Let there be evening,” but rather, “It was evening.” From here we see that time existed beforehand. He created worlds and destroyed them. The destruction lasted for a period of a thousand years, a Shemitta, and the state of construction lasted for six thousand years. This is the meaning of, “I have pleasure with these and I didn’t have pleasure with the others.” **Sefer HaPeliah**

4) פתח תניינא, נחלה מבוהלת בראשונה ואחריתה לא תבורך (משלי כ') מלמד שהקב"ה ברא תחלה עולמות ומחריבן אילנות ועוקרן לפי שהיו מבוהלין ומקנאין זה לזה, משל לעשר אילנות הנטועות בשדה בשורה אחת באורך, ואין בין אילן לאילן כמלא נימא כל אילן ואילן רוצה שימלוך על כולן ולינק כל לחלוח האדמה בין כך יבשו כלם, כך העולמות. ואחריתה לא תבורך, שנטל הקב"ה אורו מהם ונשארו חשך לענוש בהם הרשעים, הוי ואחריתה לא תבורך. מס' אצילות נדפס באוצר המדרשים (אייזנשטיין) עמוד סו

The last introduction [to the discourse] is as follows: "An inheritance gotten hastily in the beginning will not be blessed in the end." (Proverbs 20:21) This teaches us that the Holy One, blessed be He, originally created worlds and destroyed them, trees and uprooted them, because they were hasty and were jealous of each other. This is akin to ten trees which were planted in a field in a straight row without any room between them. Every tree desires to rule over the others and to draw all of the moisture of the ground to itself and to dry out the others. So too was it with the [destroyed worlds]. "They will not be blessed in the end." (Ibid.) This is because the Holy One removed his light from them and they remained in the dark in order to punish the evil. This is the meaning of, "They will not be blessed in the end." **Mesechta Atzilus**

5) זרמתם שנה יהיו אלו תשע מאות ושבעים וארבעה דורות שהיו קודם לבריאת עולם ונשטפו כהרף עין בשביל שהיו רעים ר' יוחנן אמר למה ב של בראשית גדולה ביותר לפי שהיא מצטרפת לשני ביתין למלא ארבע בראשית בגימטריא תתקע"ד הוי כיצד תש"ר הרי תשע מאות א' דבראשית מתחלף עם ל' דאלב"ם הרי שלשים, י' מתחלף עם מ' דאתב"ש הרי ארבעים, ב' שהיא גדולה כשני ביתין מצטרפת לחשבון ארבעה הרי תשע מאות ושבעים וארבעה ואחר כך ברא א-להים את השמים ואת הארץ. מדרש תהלים מזמור צ' מכ"י הובא בס' תורה שלמה לבראשית בהשמטות אות ג'

"You sweep them away; they are like sleepers." (Psalms 90:5) This refers to the nine hundred and seventy four generations which were before the creation of the world and were swept away in an instant because they were evil. Rabbi Yochanon said, "Why is the "bais" of the word *beraishis* so large? Because [of its size] it is equivalent to have written *baises* whose numerical value is four. The [full] numerical value of *beraishis* is nine hundred and seventy four. How so? The numerical value of the letters "tov" "shin" and "reish" equal nine hundred. The "aleph" can be interchanged with a "lamed" in the "a=l b=m" system. The "yud" can be exchanged with a "mem" in the "a=t b=sh" system. The "bais" which is as large as two "baises" is equal to four. All tolled there is nine hundred and seventy four. After that period, G-d created heaven and earth. **Manuscript of Medrash Tehilim Mizmor 90, quoted in Torah Shelaimah to Beraishis, Note 3 in Addendum**

D.

1) וארעא הות תהיא ובהיא וצדו מן בני אנשא וריקניא מכל בעיר ורוחא דרחמין מן קדם ד' הות מנשבא על אפי מיא: תרגום ירושלמי א:ב

And the earth was void and empty: Void of people and empty of livestock. And a spirit of G-dly compassion swept over the face of the waters. **Targum Yerushalmi to Genesis 1:2**

(2) כל המסתכל בארבעה דברים רתוי לו שלא בא לעולם כו'. בשלמא מה למעלה מה למטה מה לאחור – לחיי, אלא לפנים – מה דהוה הוה! רבי יוחנן ורבי אלעזר דאמרי תרוייהו: משל למלך בשר ודם שאמר לעבדיו: בנו לי פלטירין גדולין על האשפה, הלכו ובנו לו. אין רצונו של מלך להזכיר שם אשפה. חגיגה טז.

Whosoever speculates upon four things, it would have been more compassionate if he had not come into the world etc. Granted as regards what is above, what is beneath, what [will be] after, that is well. But as regards what was before - what happened, happened! Both R. Yochanan and Resh Lakish say: It is like a human king who said to his servants: Build for me a great palace upon the dunghill. They went and built it for him. It is not the king's wish [thenceforth] to have the name of the dunghill mentioned. **Chagigah 16a**

VI. The Four Exiles and the Light of Moshiach

A.

כִּי אָוִיל עַמִּי אוֹתִי לֹא יָדְעוּ בָּנִים סְכָלִים הִמָּה וְלֹא נְבוֹנִים הִמָּה חֲכָמִים הִמָּה לְהִרְעוּ וְלִהְיִיטִיב לֹא יָדְעוּ: רְאִיתִי אֶת הָאָרֶץ וְהִנֵּה-תָהוּ וְהָיָה-וּבָהוּ וְאֶל הַשָּׁמַיִם וְאֵין אוֹרָם: רְאִיתִי הַקְּרִים וְהִנֵּה רַעֲשִׁים וְכָל הַגְּבֻעוֹת הִתְקַלְקְלוּ: רְאִיתִי וְהִנֵּה אֵין הָאָדָם וְכָל עוֹף הַשָּׁמַיִם נָדְדוּ: רְאִיתִי וְהִנֵּה הַכְּרָמִל הִמְדָּבַר וְכָל עֲרֵיו נִתְצוּ מִפְּנֵי ד' מִפְּנֵי חֲרוֹן אַפּוֹ: כִּי-כֹה אָמַר ד' שְׁמָמָה תִּהְיֶה כָּל-הָאָרֶץ וְכָלָה לֹא אַעֲשֶׂה: ירמיה ד:כב-כו

For My people are foolish, they have not known Me; they are foolish children, and they have no understanding; they are wise to do evil, but to do good they have no knowledge. I looked on the earth, and, behold, it was waste, and void; and the heavens, and they had no light. I looked on the mountains, and, behold, they trembled, and all the hills moved to and fro. I looked on, and, behold, there was no man, and all the birds of the heavens had fled. I looked on, and, behold, the fruitful place was a wilderness, and all its cities were broken down at the presence of the L-rd, and by His fierce anger. For thus has the L-rd said, The whole land shall be desolate; yet I will not make a full end. **Jeremiah 4:22-27**

B.

א"ר חייא רבה מתחלת ברייתו של עולם צפה הקב"ה בית המקדש בנוי, וחרב, ובנוי, בראשית ברא א-להים, הרי בנוי, היאך מה דאת אמר (ישעיה נא) לנטוע שמים וליסוד ארץ וגו', והארץ היתה תוהו ובוהו, הרי חרב, היך מה דאת אמר (ירמיה ד) ראיתי את הארץ והנה תוהו ובוהו, ויאמר א-להים יהי אור הרי בנוי ומשוכלל לעתיד לבא, היאך מה דאת אמר (ישעיה ס) קומי אורי כי בא אורך, וכתיב (שם/ישעיהו ס') כי הנה החושך יכסה ארץ וגו'. בראשית רבה פרשה בה:

Rabbi Chiya Rabbah said: At the very beginning of creation, the Holy One, blessed be He, foresaw the Temple built, destroyed and rebuilt. "In the beginning G-d created" (Gen. 1:1) is alluding to the building of the Temple, just as it says (Isaiah 51:16), ". . . that I may plant the heavens, and lay the foundations of the earth, and say to Zion, You are My people." "And the earth was void and empty" (Gen. 1:2) is alluding to the destroyed Temple. "And G-d said, 'Let there be light'" is alluding to the rebuilt and enhanced Temple of the future, just as it says (Isaiah 60:1), "Arise, shine; for your light has come,

and the glory of the L-rd has risen upon you.” And it is written (Ibid. 60:2), “ For, behold, the darkness shall cover the earth, and thick darkness the people; but the L-rd shall arise upon you, and his glory shall be seen upon you.” **Medrash Beraishis Rabbah 2:5**

C.

ר"ש בן לקיש פתר קריא בגליות, והארץ היתה תהו זה גלות בבל שנאמר (ירמיה ד) ראיתי את הארץ והנה תהו, ובהו זה גלות מדי (אסתר ו) ויבהילו להביא את המן, וחושך זה גלות יון שהחשיכה עיניהם של ישראל בגזירותיהן שהיתה אומרת להם, כתבו על קרן השור שאין לכם חלק בא-להי ישראל, על פני תהום זה גלות ממלכת הרשעה שאין להם חקר כמו התהום מה התהום הזה אין לו חקר אף הרשעים כן, ורוח א-להים מרחפת זה רוחו של מלך המשיח, היאך מה דאת אמר (ישעיה יא) ונחה עליו רוח ד', באיזו זכות ממשמשת ובאה, המרחפת על פני המים בזכות התשובה שנמשלה כמים, שנאמר (איכה ב) שפכי מים לבך. מדרש בראשית רבה פרשה ב:ד

Rabbi Shimon ben Lakish interpreted these verses as a reference to the exiles. “And the land was formless” (Gen. 1:2) is referring to the Babylonian exile, as it says (Jeremiah 4:23), “I looked on the earth, and, behold, it was formless . . .” The words, “and empty - *vavahu*” (Ibid.) is a reference to the Median exile, as it says (Esther 6:14), “And they hurried - *vayavhilu* - to bring Haman.” The words, “and darkness” (Ibid.), refers to the Greek exile, as the Greeks darkened the eyes of Israel through their decrees, for they said to them, “Write upon the horn of the ox that you don’t have a portion in the G-d of Israel.” The words, “on the face of the deep waters” (Ibid.) refers to the exile of the evil kingdom, which is not fathomable, just like the deep waters. Just like the deep waters aren’t fathomable, so too the evil. “And the spirit of G-d swept over” (Ibid.) is referring to the spirit of the king, Moshiach, just as it says (Isaiah 11:2), “And the spirit of the L-rd shall rest upon him . . .” With what merit will he come? [With the merit of,] “And the spirit of G-d swept over the face of the waters”, which is the merit of repentance, which is likened to water, as it says (Lam. 2:19), “. . . pour out your heart like water before the face of the L-rd . . .” **Medrash Rabbah Parshah 2:4**